

Марияна Витанова

УМАЛИТЕЛНИ НАРЕЧИЯ ЗА ВРЕМЕ В БЪЛГАРСКИТЕ ДИАЛЕКТИ

Умалителността (деминутивността) в българския език засяга не само имената и глаголите, но дори и такава неизменяема част на речта като наречието, което обикновено остава встрани от вниманието на езиковедите. В граматиките най-често се споменава наличието на умалителни наречия, без да се изследват подробно тяхното образуване, значение и стилистични функции. Изключение правят специално посветените на деминутивността в книжовния език работи на Ив. Васева "Значение и употреба на умалителните наречия в българския език" (Български език и литература, 1975, № 1, с. 3—12) и на Б. Кръстев "Умалителността в българския език" (С., 1976). За словообразователните и семантичните особености на умалителните наречия в диалектите не са правени специални подробни проучвания.

Целта на нашето изследване е да се анализират в синхронен план някои особености при образуването на деминутивни наречия за време в българските диалекти и да се направи сравнение с книжовния език. За опора служат цитираните работи на Ив. Васева и Б. Кръстев.

Използуван е материал от архива на Секцията за българска диалектология при Института за български език и поредиците "Трудове по българска диалектология" и "Българска диалектология. Проучвания и материали".

* * *

Наречията за време поясняват в темпорално отношение глаголното действие, като определят хронологичните рамки и последователността на протичане на действието¹.

Като лексико-семантична категория, възникнала по-късно от останалите самостоятелни части на речта, наречията се намират в многостранни връзки с лексикалната система на езика. Повечето от адвербиалните облици са образувани от други пълнозначни думи — съществителни (*лѐте, зѝме, прѝлет, вѐчер, ђвреме*), прилагателни (*бѣрзо, кѣсно, рѝно, скѝро*), числителни (*еднѝш, испѣрв'ам, пѣрвин*). Една група наречия произхождат от местоименни корени (*сегѝ, когѝ, тогѝй*).

Образуването на умалителните облици е свързано с възможността за изменение на степента на темпоралния признак на действието в посока към усиляване или намаляване, а също и с изразяването на някакво експресивно отношение на говорещия субект: отношение на гальовност, ласкателност,

ироничност². При наречията физическата умалителност преобладава над емоционалната.

В българските говори се срещат умалителни наречия за време, образувани със следните наставки и разширени варианти:

Н а с т а в к а -ко (-ку).

Умалителните наречия, образувани с този суфикс, са регистрирани в източните български говори и в някои югозападни (Самоковско, Дупнишко, Кюстендилско и др.):

бòршко (срв. бòрже 'скоро') — Асеновградско, Ардинско, *Мòрна ма дрёмка налèгна, ала са бòршко разбуди́х* — Смолянско;

гèчко // **гèчку** (срв. геч 'късно') — *Вечер ма гèчко приспива постра прики́я да прав'а. Легайте луди и млади, гèчко е време станало. Вутирна ранко запева, вечеру гèчку дупева* — Девинско;

откòл'ко (срв. откòле 'много отдавна') — Славейно, Виево, Устово, Смолянско;

ра̀нко // **ра̀нку** (срв. ра̀но // ра̀ну) — *Майчинко, стара майчинко, йутре ма ранко вòзвикай, рано на вода да ида* — Петково, Ардинско; *Утре ма дигни раничко, че мисл'ам ранко да ран'ъм* — Елховец, Маданско; *Утре си ранко станувам* — Девин; *Послушай какво й пил'а запело вав Букриш гора зелена — в утирна ранко запева, вечеру гèчку дупева* — Гела, Девинско; *Утре ма ранко разбуди* — Брезе, Девинско; *Пиленце, по̀стро славейче, за̀що ми ранко запèваш* — Чепеларе; *Тòрнала ми е Радича, ранко на вòда да идъ* — Куковица, Смолянско; *Да ми не бèше на ден на пладнìна, ам да си бèше ранко утѝрна* — Лясково, Смолянско; *Утре шта рано, л'убе ле, ранко да стана* — Триград, Смолянско; *Мисл'ам си ра̀нко да ра̀ним въз висòкана пладина* — Маджар, Смолянско; *Правко ште да та попитам, верно да си ми казала — кой ранко на теб дохожда* — Смолянско; *Тàтка ви рече да стàните ра̀нко* — Брацигово; *Кудà? С̀утрин или обет? — С̀утрин.* — *Ра̀но, п̀гли?* — *Ра̀нку* — Войняговци, Карловско; *Илà си ра̀нку* — Конопчие, Чирпанско; *Ра̀нку ке з̀пàлиш òгин'ат сас с̀чки* — Янюрен, Димотишко; *С̀бàхл'ъ з̀ йдиш ра̀нку, вèч'ер ф т̀вну си д̀йдиш* — Мандър, Мала Азия; *На дзаранта идда у цр̀ква, дойд̀да, ручàме — ра̀нко текà бèше* — Говедарци, Самоковско; *Одзарàн, че стàнеме пò-ра̀нко, та ч'идеме да кòпаме резенè* — Бобошево, Дупнишко; *Сабàле èла пò-ра̀нко. Оцутра ранко си пойдò* — Кюстендилско и др.

й̀времко (срв. òвреме // й̀време 'навреме') — РРОДД;

узòрк'у (срв. ўзори 'сутрин рано, на зазоряване') и др.

Н а с т а в к а -ичко (-ичку, -ъчку).

Умалителни наречия, образувани с тази наставка, са отбелязани главно в родопските диалекти. Срещат се и в някои тракийски, мизийски и балкански говори:

зòрничко (срв. зòрна 'сутрин рано') — *Нèс от зòрничко стàнъф* — Попина, Силистренско;

к̀сноничко (срв. к̀сно);

ра̀ничко // **ра̀ничку** // **ра̀нъчку** (срв. ра̀но // ра̀ну) — *Невзинку, моме хубава, стани ми утре раничко* — Настан, Девинско; *Мила майчинко, утре ма дигни*

раничко — Елховец, Маданско; *Т'а е раничко станала, равни двори размела* — Старцево, Маданско; *Махмут'ие станал раничко, рано ми фати кончено, та си му клави гемчено* — Мостово, Асеновградско; *Църкватъ съ утвар'ъ, къмбънътъ бие раничку* — Янюрен, Димотишко; *Утре гâ да дойдеш, поранъчку ела, доде не сôм кравъ издоила* — мах. Стиџъл, Родопите;

сѣтничко ('най-послед', срв. сѣтне) — *Сѣтничко го надумах. Сетничко си отвори очите* — Шумен;

скôричку (срв. скôро) — *Чи съ Бур'анкъ упретъ и съ скоричку рѣшетъ* — Гащювци, Еленско и др.

Н а с т а в к а **-ичком** (-ичкум).

Наставката се открива в североизточните диалекти:

когичком // **кугичком** (срв. когâ) — с. Градница, Севлиево; *Чи кугичкум съ измѣкнѣ ут кѣшти, пѣк дѣ ни гу вид'ъ* — Търновско; *Когичком отиде на сѣлу? Когичком основâ, заткъâ и одр'âза?* — Шуменско;

утричком (срв. утре) — Стражица, Горнооряховско и др.

Н а с т а в к а **-шко** (-шку).

Умалителни наречия с този суфикс се откриват в Мизия и в Балкана:

одавнашко (срв. одавна) — Ботевградско;

одѣвешко (срв. одѣве) — Ботевградско;

раншко // **раншку** (срв. рâно) — *Сабдале пò-раншко шѣ станем* — Тръстеник, Плевенско; *Събâйл'ън жѣ станим пò-раншку, чи млогу рабутъ ни чакъ* — Войнягово, Карловско и др.

Н а с т а в к а **-инко** (-инку).

Дериватът има източнобългарско разпространение:

късинку (срв. късно) — *Пуснах си пò ду късинку* — Ропката;

ранинку // **ран'ънку** (срв. рâно) — *И т'а ранила ранинку в зôри* — Черна, Северна Добруджа; *Рану рани дубър йунак, тѣй ран'ънку, тѣй ф нидел'ъ* — Башкôй, Северна Добруджа;

скôринко (срв. скôро) — *Тудорке, л'убе Тудорке, ти къту зѣ вуда йутодеш, скоринко да се заврѣшташ* — Салманово, Шуменско и т. н.

Н а с т а в к а **-ка** (-къ).

Открива се при образуването на умалителни наречия както на изток, така и на запад:

вѣчерка (срв. вѣчер) — *Лâдно е вѣчерка през лѣтото* — Радовене, Врачанско; *Тѣм бѣше, майчо, вѣчерка, мѣсѣ чѣрни ачйн'ки, пак хми бѣ, майчо, прѣлѣмка, мѣсѣ бѣли бѣхчици* — Смилян, Смолянско;

довѣчерка (срв. довѣчера) — *Готв'ат се за вечеринката довѣчерка в училището* — Живовци, Монтанско; *Довѣчеркъ шѣ дѣдиш* — Бериево, Севлиево; *Бѣштâ ти ш'ъ тѣ дѣскълѣ дувѣчеркъ* — Казанлък; *Мѣйте прикъски ду дувѣчеркъ съ ни крâтът* — Съчанли, Гюмюрджинско; *Дувечерка штем да идем, син'а ште вълна да предем* — Оряхово, Родопи;

пâдвечеркъ (срв. пâдвечер) — Еленско;

свечѣрка — *Либе ле, буздâло, свечѣрка би при мѣн, либе, дофтâсало* — Тетевенско;

вчѐрка (срв. *вчѐра*) — *Руско ле, главеничко ле, вчерка ме веднаж погледна, оште ме веднаж погледни* — Павелско, Асеновградско;

зарàнкъ (срв. *зарàн*) — *Зарàнкъ рану в нидел'ъ Мумчил ф черкувъ утиде* — Чавдарци, Ловешко; *Зъранкъ шъ ги жєнѣт. Жъ ги удбулѣд зъранкъ ђште* — Войнягово, Карловско;

йѣсенка // **йѣсен'ка** (срв. *есен*) — Розово, Пещерско, Ропката;

йѹтринка (срв. *ѹтрин*) — Родопите;

подѣрка // **пудѣркъ** (срв. *подире* 'после, по-късно') — Севлиевско, Еленско; *Жито нумер осемдесет и четвѣрти класи най-подире, по-подиркъ ште искласи* — Раданово, Търновско;

пѹтурка // **пѹтуркъ** (срв. *пѹтура* 'после') — *Шъ зъминъ пѹтуркъ* — Казанлък; Калофер, Силистренско;

пролетка — *Пусни ма, майчо, да ида, та ште пролетка да дойда, га са расадат киткине* — Ардинско;

рàнка (срв. *рàно*) — *Вѹтурну рàнка гà стàна, босѣлчак да ми ѣ кравѣнчак* — Широка лѣка, Смолянско;

сѹтринка // **сѹтринкъ** (срв. *сѹтрин*) — *Сутринкъ рану рѣнешѣ, вечѣр късну къснеи* — Гащювци, Еленско; *Сутринка рано да става, из ѣасно да се изпровиква* — Побит камък, Разградско;

тагàфка (срв. *тагàва*) — Чешнегирово, Асеновградско, и др.

В случаи като **днеска**, **ноштеска**, **л'атоска**, **зимѣска**, **завчàска**, **пѹчаска** и др. суфикс **-ка** има само емфатичен характер. Той изпълнява "спомагателна, допълнително оформяща роля на завършек на наречието, който осъвременява формата"³. Същото се отнася и за наставките **-ки** и **-ким** в **дучѣски**, **еднашки**, **завчаски**; **едношким**, **напрешким** и т. н.

Н а с т а в к а -ичка (-ичкъ).

Умалителни наречия, образувани с тази наставка, се срещат най-вече в балканската област, но не са невъзможни и на запад:

одàвничка (срв. *одàвна*) — Пиянец, Кюстендилско;

сигѣчкъ (срв. *сигà*) — *Сигѣчкъ жъ доѡ, пучàкъѣ* — Войнягово, Карловско;

ѹтричкъ (срв. *ѹтре*) — *ѹтричкъ шъ фтàсѣми. ѹтричкъ шъ сѣ рѣзбулѣѡ, кѡѣ шъ мѣ глѣдѣ?* — Троянско; *Цàна шъ си дѡди ѹтричкъ* — Еленско; *Дуйчин и мамъ хѣѣдутин, утричкъ шъ гу убийѣт, младѣ дуйциѣ шъ устанѣш* — Оряховица;

утсигѣчкъ (срв. *утсигà*) — *Чак утсигѣчкъ сѣ гѡтв'ѣт зѣ свàдбѣ* — Войнягово, Карловско, и т. н.

Н а с т а в к а -нка (-нкъ).

Регистрирана е в балкански, тракийски, родопски и северозападни говори:

одѣвенка // **удѣвинкъ** // **удѣенкъ** // **одѣнка** (срв. *одѣве*) — Родопите, Тетевенско, Плевенско, Врачанско; *Удѣвинкъ гу вид'àф* — Казанлък; *Удѣенкъ другу распраеше* — Динево, Хасковско; *Удѣенкъ тѣ трѣсеше еѣн чув'àк* — Хасково;

ѣйзгàнка (срв. *ѣйзгà* 'ето сега') — *Ѣйзгàнка гу чàкам да дѡѣде да видим квѡ ша правим с ливàдаса* — Райково, Смолянско;

сеганка // **сиганкь** (срв. *сегà* // *сигà*) — Войняговци, Карловско; Мартен, Русенско; *Сеганка, прет едѝн сахàт рече, че н'ама ѝдем* — Шумен; *Сиганкь нъ вѝн излези* — Габрово; Кочово, Преславско; *Пѣк сиганкь, Тодуре, чичу ти свадбѣ пудигнѣ* — Сливница, Русенско и др.

Н а с т а в к а **-инка** (**-инкь**).

Открива се в източнобългарски говори:

ѝнинка (срв. *нѝне* 'сега', ст.-бълг. *нѝнѣ*) — *Ининка ште дѝда* — Шумен, Преславско;

нѝнинкь (срв. *нѝне* 'сега', ст.-бълг. *нѝнѣ*) — *Станѣлу ѝ дѣвид гудѝни бѣшта ти какту ѝ зѣгѝнѣл, ни сни му, сѝнко, слàгѣли* — *нѝнинкь ше му слѝджими* — Нови пазар;

сѣтнинкь (срв. *сѣтне*) — Пчела, Ямболско; Пленимир, Генералтошевско;

сегѝнка // **сигѝнкь** (срв. *сега*) — Марково, Пловдивско; Войнягово, Карловско; Бабук, Силистренско; Пленимир, Генералтошевско;

досегѝнка — Гоцделчевско и др.

Н а с т а в к а **-шка** (**-шкь**).

Среща се в наречия от западномизийските диалекти. Отбелязани са наречията **одѣвешкь** (срв. *одѣве*), **ододѣвешка** (срв. *ододѣве*) от Тръстеник, Плевенско и **пѝпрешка** от Враца.

Н а с т а в к а **-чица**.

Повечето примери, в които е регистрирана, са от югозападни говори, но е отбелязана и на изток:

везденчица // **виздинчиць** // **въздѣнчица** (срв. *вездѣн* 'през целия ден', ст.-бълг. *въсъ дѣнь* — *Ергене ме лудо носат, везденчица у рачица* — Самоков; Чирпанско; *Въздѣнчица седѝм, въздѣн Бѝга мѝлим* — Царибродско и др.

вездѣн-везденчица 'през целия ден' — *Ѣа ме стори, Боже, мало нѝле, та да кукам вездѣн-везденчица* — Бобошево, Дупнишко; Кюстендилско;

нѝш-ношчица 'през цялата нощ' — *Спрема Г'ург'овден ѝч не легиуваме, сà си нѝш-ношчица одѣме по нивите* — Кюстендилско и др.

Този суфикс има подчертано експресивен характер. Чрез едновременната употреба на изходното и умалителното наречие при **везден-везденчица** и **нош-ношчица** се създава градация по степен и по експресивност⁴.

Н а с т а в к а **-це**.

Примери с този суфикс са отбелязани в Странджа и в някои балкански говори:

ѝвремце (срв. *ѝвреме* 'навреме') — Странджа;

олѣфце (срв. *олѣве* 'преди малко') — Смолянско, Пирдопско; Д. Левски, Панагюрско;

Подѝрце (срв. *подѝре* 'по-късно, след малко') — Н. Г. и др.

В използвания диалектен материал се открива по едно наречие със следните наставки:

-**ец**: **прѝлетец** — Тетевенско; Ъглен, Луковитско;

-**чек**: **вечерчек** — *Девѝйку мари хубава, да мога да те ѝзмамѣ, очинки*

да ти облобѣ, бузкине да ти дхапѣм, вечерчек с тебе да лѣжѣм — Чепеларе, Смолянско;

-пце: одевенце — *Одѣвенце беше тук, ама си отидѣ* — Тетевен; удѣв'ънци — Казанлък;

-пцѣк: сеганцѣк — Гарван, Северна Добруджа; *А сеганцѣк тес които управл'ават България съ виновни* — Ряхово, Русенско; *Сиганцѣк ши гу свѣрша* — Попина, Силистренско;

-енко (-енк'у): *осараненк'у* — *Къдѣ си рано рапѣла, осараненк'у ф нидѣле?* — Банско;

-итко (-итку): *асегѣтку* 'ето сега' — Ропката;

-ешко: *напреденко* 'по-рано, преди' — Ботевградско;

-ицу: *сѣночицу* — *Сѣночицу свѣзди брѣйи* — Македония;

-чицу: *вѣздънчицу* — *Вѣздънчицу мѣсо рѣче* — Македония;

-цики: *пудѣрцики* 'по-късно' — *Илѣ пудѣрцики* — Сухиндол, Търновско, и

т. н.

Интересно е да се отбележи, че в българските говори умалителност се открива и при някои адвербиални съчетания, напр. *по средѣнка нѣш* 'среднош' — *Нѣшет мѣши сиѣште се вѣрна от дугенет по средѣнкѣ нѣши. Дѣйдахме си ф сѣло по средѣнка нѣши* — Странджа; *по малце време* — *По малце време ѣе дошла и страчката кѣй ластѣйцата, за да ѣа праша, како да го праи седелото. По малце време беа растанале сите ѣт кук'и и сѣкоѣ по нѣшто рѣбота рѣботел* — Прилеп; *По малце време вѣлците зафанали да пейат своѣята песна* — Гевгели; *Пу малце време сѣ ѣде и лисѣцата и зѣва да трѣпа: "кѣйнче малѣчку, ѣтвори да влѣзѣм"* — Воденско и др.

Направеният преглед показва, че умалителните наречия за време в диалектите се образуват със същите основни суфикси, с които са образувани и умалителните съществителни и прилагателни. С най-голяма продуктивност се отличава суфикс -ка. Следват -ко, -ипка, -ичко, -ичка, -шка, -ипко, -пко, -шка, -це, -чица, -ичком и т. н.

В макродиалектната система на българския език от една основа с помощта на различни суфикси е възможно образуване на повече умалителни наречия⁵:

вѣчер — вѣчерек, вѣчерка;

кѣсно — кѣсничко, кѣсинку;

ѣвреме — ѣвремце, ѣвремко;

ѣдавна — ѣдавничка, ѣдавнашко;

ѣдѣве — ѣдѣфце, ѣдѣфцѣк, ѣдѣвенце, удѣв'ънци, ѣдѣенцена, ѣдѣешка, ѣдѣвенка, ѣдѣвинкѣ, удѣѣкѣ;

рано — раничко, ранѣчку, ранко, ранка, ран'ънку;

сегѣ — сеганка, сегачку, сеганцѣк, сигѣчкѣ, сигѣнкѣ, сигѣчка, сигѣчку, сигѣнка, сигѣтко;

скѣро — скѣричко, скѣринко;

пѣдѣре — пѣдѣрка, пѣдѣрку, пѣдѣрцики;

тогѣва — тогѣфка, тогѣвнѣкѣ и др.

Най-често срещаните умалителни наречия за време в книжовния език

ранко, раничко, късничко са съотносителни с прилагателни имена⁶. За разлика от книжовния език в диалектите се откриват много повече деминутивни адвербиални форми с темпорален признак, които по произход се свързват не само с прилагателните, но и със съществителните и местоименията.

Любопитно е да се отбележи адаптирането на някои чужди заемки към българската езикова система, в резултат от което от тях се образуват умалителни наречия, напр. гèчкy (срв. геч 'късно'), събàал'чеп (срв. събàале), пòтурка (срв. пòтура 'послед') и др.

Голяма част от умалителните наречия за време, подобно на съответните изходни форми, могат да се степенуват: пò-рàнко, пò-сиг'чкy, нàй-пуд'ркa и т. н. (*Сабàле èла пò-ранко* — Кюстендилско; *Osapàн че стàнеме пò-ранко, та ч'идеме да кòнаме резенè* — Бобошево, Дупнишко; *Й'èла пò-сèтанко* — Смолянско; *Одбàвили го са, ала рàботата са истр'и пò-сèтанко* — Смолянско). Превъзходната степен се среща по-рядко. Във връзка със степенуването на деминутивните адвербиални облици в книжовния език Ив. Васева отбелязва: "Умалителното наречие изразява степен на признака на глаголното действие безотносително към някакво сравнение, а сравнителната степен съпоставя по степен един и същ признак на глаголното действие"⁷.

В случаи като пòранка (с фонетични варианти пòран'ка, пòренка, пòренка, пòринк'а, пòрън'ка, пàрèнка, п'ъран'ка, п'ъринка и др.) със значение 'преди малко', разпространено в Централните Родопи, сравнителната степен на умалителното наречие **ранко** се е превърнала в единна акцентна цялост и се е лексикализирала: *Пòранка нàш Тàсо е вид'ал в ливàдана ад'ин чил'ак* — Смолянско и др. Същото се отнася и за пòпрешкъ.

В говора на Брацигово е отбелязан деминутивен облик **рàнкуту** наред с **рàнку**: *Тàтка ви рече дъ стàните рàнку, дъ си убуйте п'инците, па дъ ойте рàнкуту на г'ул'у на свити Тàнас, дъ набèрите трò г'ъмби*. В случая членната морфема не е формален белег за граматическата категория определеност. Детерминиращата роля на членната морфема е избледняла напълно и **ранку** и **ранкуту** са само варианти без разлика в значението⁸.

За географското разпространение на умалителните наречия за време може да се каже, че те се откриват както в източните, така и в западните български диалекти, но най-много деминутивни облици са регистрирани в Централната родопска област — Смолянско, Девинско, Маданско, Асеновградско. Интересно е да се отбележи, че умалителните наречия се употребяват и във Врачанско, Белослатинско, Кюстендилско, Дупнишко и в други западни говори.

В стилистично отношение умалителните наречия за време са по-характерни за народната поезия, но се срещат и в разговорната реч.

Наличието на повече умалителни облици, образувани с по-разнообразни суфикси, само при един вид обстоятелствени наречия, каквито са наречията за време, показва по-богатите словообразователни възможности на диалектите в сравнение с книжовния език.

БЕЛЕЖКИ

¹ **Б. Велчева.** Наречието като част на речта. — Известия на Инст. за бълг. език, кн. XIX, 1970, с. 173; **Граматика** на съвременния български книжовен език. Т. 2. Морфология, С., 1983, с. 403; **Ст. Георгиев.** Българска морфология. В. Търново, 1991, с. 85.

² **Ив. Васева.** Значение и употреба на умалителните наречия в българския език. — Български език и литература, 1975, № 1, с. 4; **Б. Кръстев.** Умалителността в българския език. С., 1976, с. 69.

³ **Ст. Георгиев.** Словообразователна структура и семантика на производните наречия в българския език. — Трудове на Великотърновския университет. Т. XIII, 2, 1978, с. 164.

⁴ **Ив. Васева.** Цит. съч., с. 10.

⁵ **М. Троева.** Конкуренция на суфиксите. — Български език, 1983, № 2, с. 149—153.

⁶ Споделяме становището на **Ст. Георгиев**, че не може да се говори за непосредствена производност на умалителните наречия от съответните деминутивни форми на прилагателните за среден род "тъй като умалителното значение произтича от адвербиалното значение на образуваното вече наречие, напр. **късно**, **късничко**, като негово преобразуване". — Словообразователна структура..., с. 165.

⁷ **Ив. Васева.** Цит. съч., с. 5.

⁸ **В. В. Бородич.** Наречия времени типа **нощес**, **вечерта** и **нощем**, **вечер** в современном болгарском языке. — Институт славяноведение. Краткие сообщения. Вып. 18, М., 1956, с. 35; **М. Младенов.** Една морфологично-синтактична успоредица в български и румънски език. — Български език, 1966, № 4, с. 355—359; **Ст. Георгиев.** Българска морфология. В. Търново, 1991, с. 223.

СЪКРАЩЕНИЯ

РРОДД — **Речник** на редки, остарели и диалектни думи в литературата ни от XIX и XX в. С., 1974.

Н. Г. — **Найден Геров.** Речник на българския език (Фототипно издание). Т. 4, С., 1977.